

Örgütlerde Kaynak Bilgisinin Girişimsel Oryantasyon Üzerindeki Etkisi¹

Nurdan GÜRKAN²

Dr., Bülent Ecevit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü
nurdan.gurkan@hotmail.com

Ahmet Ferda ÇAKMAK

Doç. Dr., Bülent Ecevit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü
cakmak@beun.edu.tr

Öz

Artan rekabetin etkisi ve bilgi teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte girişimcilik daha da önemli bir kavram haline gelmiştir. İşletmeler, çevrelerine uyum sağlayabilmek ve rakiplerinden farklılaşabilmek adına girişimciliğe yönelmektedir. İşletmelerin girişimciliğe yönelimi olarak tanımlanan girişimsel oryantasyonun geliştirilebilmesinde, işletme çalışanlarının sahip oldukları yetenekler ve işletme kaynakları hakkında edinmiş oldukları bilgiler diğer bir deyişle kaynak bilgisi ön plana çıkmaktadır. Çalışmanın amacı işletmelerde kaynak bilgisinin girişimsel oryantasyon üzerinde etkili olup olmadığının incelenmesi olarak belirlenmiştir. Kaynak bilgisi ve girişimsel oryantasyon arasındaki ilişki, panel veri analizi yöntemi kullanılarak 2010-2014 dönemi için Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksi'nde işlem gören 20 adet şirket üzerinden araştırılmıştır. Çalışmanın sonuçları, işletmelerdeki kaynak bilgisi ve girişimsel oryantasyon arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: İşletme Girişimciliği, Girişimsel Oryantasyon, Entelektüel Sermaye, Kaynak Bilgisi, Borsa İstanbul.

The Impact of Resource Knowledge in Organizations on Entrepreneurial Orientation

Abstract

The entrepreneurship has become an even more important concept with the rise of competition and the development of information technology. Businesses are turning to entrepreneurship in order to be able to adapt to their environment and differentiate from their competitors. In order to be developed the entrepreneurial orientation that is defined as an orientation to entrepreneurship of businesses, the talents that business people have and information they have obtained about business resources in other words resource knowledge have come into prominence. The purpose of the study is to test whether resource knowledge has any impact on entrepreneurial orientation. The relationship between the entrepreneurial orientation and the resource knowledge has been investigated by using panel data analysis method for the period 2010-2014 over 20 companies listed in the Istanbul Stock Exchange Corporate Governance Index. The results of the study indicate the existence of a statistically significant relationship between entrepreneurial orientation and resource knowledge in the businesses.

Keywords: Corporate Entrepreneurship, Entrepreneurial Orientation, Intellectual Capital, Resource Knowledge, Stock Exchange Istanbul.

¹ Bu çalışma, "Örgütlerde Kaynak Bilgisi ve Örgütsel Bolluğun Girişimsel Oryantasyon Üzerindeki Etkisi" başlıklı tezden türetilmiştir.

² Sorumlu yazar.

Giriş

Artan rekabet koşulları ve bilgi teknolojinin gelişmesi ile birlikte, işletmeler geliştirmek ve çevredeki değişikliklere uyum sağlayabilmek için kendisini değiştirmek ve rakiplerine oranla farklılık yaratmak zorunda kalmaktadır. İşletmelerin fark yaratabilecekleri birçok alanın olmasının yanında bu alanların başında girişimcilik gelmektedir.

Girişimcilik, insanoğlunun ilkçağlardan bugüne dek yaşamını devam ettirebilmek için sürekli olarak karşılaştığı bir alan olmuştur. Toplumların yaşamış olduğu sosyo-ekonomik gelişmeler neticesinde, ilkel yaşamdan insanlığı toprağa ve yerleşik düzene bağlayan tarım toplumuna, tarım toplumundan kitlesel üretimin, tüketimin ve eğitimin hız kazandığı sanayi toplumuna, sanayi toplumundan da bilginin ve nitelikli insan sermayesinin kritik bir konum edindiği bilgi toplumuna geçiş yaşanmıştır (Aşikoğlu, vd., 2008: 16).

Bilgi toplumuna geçiş süreci, 20. yüzyılın ortalarından itibaren gelişmiş ülkelerde bilgi teknolojilerinin giderek artan bir şekilde kullanılması ile başlamıştır. Küreselleşme ile güçlü şirketlerin tanımlanması da gitgide değişime uğramış ve en büyük maddi ve finansal varlıklara sahip şirketlerin yerini, bilgi ve insan faktörünü en etkin biçimde kullanabilen şirketler almıştır. Aynı zamanda, yeni teknolojilerin gelişmesi ve rekabet tanımının küreselleşmesi ile birlikte bilgi, yenilik ve yaratıcılık gibi kavramlar şirket yönetimlerinde kritik bir öneme sahip olmuştur (Gürkan, vd., 2015: 46).

Bunun paralelinde, sanayi toplumunun odak noktasında yer alan finansal sermayenin yerini, bilgi çağı olarak da ifade edilebilecek bilgi toplumunda “patent, lisans hakkı, marka, know-how, işletme adı ve müşteri sadakati” gibi kavramlarla tanımlanan entelektüel sermaye almıştır (Öztürk, 2004: 88-89).

Bu anlamda entelektüel sermaye ve girişimcilik kavramları yaşanan süreç içerisinde bağdaşmaktadır. Aynı zamanda girişimcilik kavramının bir türü olarak nitelendirilebilen ve mevcut işletme içerisindeki girişimcilik anlamına gelen işletme girişimciliği kavramı, işletmelerin varlığını sürdürmesine ve performansına katkı sağlayan bir süreç olarak ele alınmıştır (Miller, 1983; Drucker, 1985; Covin & Slevin, 1989; Zahra, 1993b; Lumpkin & Dess, 1996).

İşletme girişimciliği kavramı, işletmelerin mevcut olan bilgiyi kullanmayı öğrenme ve yeni bilgi keşfetme yeteneğine dayanmaktadır. Söz konusu kavramın deneyim şeklindeki öğrenimlerin bir sonucu olarak kullanma ve keşfetme yetkinlikleri oluşturan bir öğrenme türü olan örgütsel öğrenme ile bağdaşmaktadır. Aynı zamanda, örgütsel öğrenmenin entelektüel sermaye kavramı ile yakın bir ilişkisi vardır (Holmqvist, 2004: 70). Diğer bir ifade ile işletmelerin bilgiyi kullanmayı öğrenme süreci içerisinde entelektüel sermaye kavramı ön plana çıkmaktadır (Hayton, 2005: 21-22).

Bilgi ve entelektüel sermaye kavramları, bilgi ekonomisi ile birlikte ön plana çıkmıştır. Üretim ekonomilerinde somut varlıklar değerli varlıklar konumunda iken; bilgi ekonomisi çerçevesinde entelektüel sermaye kapsamındaki bilgi, yetenek gibi soyut kavramlar daha fazla önem arz etmeye

başlamıştır. Çünkü bilgi, yetenek, tecrübe, teknoloji ve müşteri ilişkileri gibi kavramlardan oluşan entelektüel sermaye işletmelere rekabet avantajı sağlayan ve işletme performansını etkileyen bir kavram olarak ortaya çıkmıştır.

Dolayısıyla, işletmeler sahip oldukları entelektüel sermaye yani bilgi, yetenek ve deneyimler gibi kendilerine özgü özellikleri ile bilgiyi kullanma ve keşfetme yetkinlikleri aracılığıyla rakiplerinden farklı bir girişimci duruş sergileyebilmektedir.

İşletme girişimciliği kavramı da, işletmelerin girişimci duruşlarını ve davranışlarını kapsamaktadır. Bu kavram; ortak girişimler, birleşme veya satın alma gibi büyüme stratejilerinden farklı olarak kendi iç dinamiklerine odaklanmakta ve bu dinamiklerden yeni oluşumlar yaratmaktadır. Aynı zamanda, işletmelerin ortalamanın üzerinde getiri sağlayabilmeleri ve rekabet avantajını sürdürebilmeleri için iç dinamiklerini etkin bir şekilde kullanmaları gerekmektedir (Dess & Lumpkin, 2005: 147).

Bu noktada, işletme girişimciliği işletmelerin kendi iç dinamiklerini kültürlerine yansıtmaları, bu dinamikleri kendi kültürlerine uygun olarak şekillendirmeleri ve bu süreci faaliyetlere dönüştürmeleri ile ortaya çıkmaktadır. Buradan hareketle, işletmelerin hem girişimciliğe yönelimlerinden hem de bu yönelimlerini girişimcilik davranışına yansıtılmalarından bahsedilebilmektedir. Diğer bir deyişle, işletmeler sahip oldukları girişimci duruşlarını faaliyete dönüştürerek girişimcilik davranışı ortaya çıkarmaktadır.

Literatürde de, işletme girişimciliği kavramı ile ilgili olarak girişimci duruş ve girişimcilik davranışı olmak üzere iki yapıdan oluştuğuna yer verilmektedir (Diefenbach, 2011: 17). Aynı şekilde literatürde girişimci duruş olarak kastedilen diğer bir ifadeyle işletmelerin girişimciliğe yönelimi "girişimsel oryantasyon" olarak adlandırılmaktadır (Miller, 1983; Covin & Slevin, 1988; 1989; 1991; Zahra, 1993a; Lumpkin & Dess, 1996; Brown, 1996; Barringer & Bluedorn, 1999; Lyon, vd., 2000; Todorovic, 2004; Boehm, 2007; Josien, 2008; Anderson, vd., 2009; Roberts, 2010; Callaghan & Venter, 2011; Covin & Lumpkin, 2011; Runyan, vd., 2012; Kreiser, vd., 2013; Gupta, 2015; Anderson, vd., 2015).

İşletmelerin kendilerine rekabet avantajı sağlayan ve diğer işletmelerden farklılaştıran girişimsel oryantasyonu geliştirebilmeleri için fonlara ve varlıklarını kullanabilme yeteneğine sahip olmaları gerekmektedir. Çünkü işletme çalışanları sahip oldukları yetenekler ve işletme kaynakları hakkında edinmiş oldukları bilgiler sayesinde girişimcilik yönlerini geliştirebilmektedir. Bireylere, onların bilgisine, kaynaklarına ve yeteneklerine, keşfetme ve yaratma süreçlerine odaklanan subjektivist girişimcilik teorisi de, girişimcilerin subjektif alguları ile kişisel bilgi ve yeteneklerinin girişimci fırsatları şekillendirdiği yönündeki savı ile durumu destekler niteliktedir. Dolayısıyla subjektivist girişimcilik teorisi, her bireyin

farklı bilgi ve yeteneklere sahip olduğunu ve farklı girişimci fırsatları keşfettiklerini savunmaktadır (Kor, vd., 2007: 1187).

Kaynak tabanlı teori (Penrose, 1959) ise işletmelerde kaynaklar ile bilgi ve yeteneklerin bir araya getirilmesinin önemli olduğunu savunmaktadır. Kaynak tabanlı teoriye göre; işletmeler kendi bünyesindeki kaynaklara ve kabiliyetlere sahip olduğunda sürdürülebilir rekabet avantajı elde edebilmektedir. Ancak söz konusu teoriye göre kaynaklara sahip olmak taklit edilinceye kadar işletmelere kısa dönemli avantaj sağlamakta olup, işletmelerin uzun dönemli sürdürülebilir rekabet avantajı sağlayabilmeleri için kaynaklar ile yetenek ve bilgilerin bir arada düşünülmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Yukarıda belirtilen iki teori de, işletme çalışanlarının bilgi ve yeteneklerine önem vermekte diğer bir ifadeyle kaynak bilgisi kavramını içermektedir. Bu çalışmada da kaynak bilgisi kavramı ve bu kavramın girişimsel oryantasyon kavramı ile ilişkisi üzerinde durulacaktır.

Buradan hareketle; çalışmanın amacı, işletmelerin sahip olduğu kaynak bilgisinin girişimsel oryantasyon üzerinde etkisinin olup olmadığının Türkiye odağında incelenmesi olarak belirlenmiştir.

Çalışma, 2010-2014 dönemi içinde Türkiye’de faaliyet gösteren ve Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksi’nde yer alan 20 şirket ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamına dahil edilecek şirketler belirlenirken şirketlerin araştırma döneminin tamamında endeks içerisinde yer alması şartı aranmıştır.

Belirtilen amaç kapsamında, kaynak bilgisinin girişimsel oryantasyon ile ilişkisinin araştırıldığı bu çalışma dört bölümde anlatılmaktadır. İlk bölümde, girişimsel oryantasyon kavramının tanımına ve boyutlarına yer verilmektedir. İkinci bölümde, kaynak bilgisi kavramı açıklanmakta olup, üçüncü bölümde ise kaynak bilgisi kavramının girişimsel oryantasyonla arasındaki ilişki incelenmektedir.

Dördüncü bölümde, kaynak bilgisinin girişimsel oryantasyonu etkileyip etkilemediği sorusuna BIST-Kurumsal Yönetim Endeksi şirketleri üzerinden cevap aranmıştır. Aynı zamanda, çalışmada yararlanılan model, modelde yer alan değişkenler ile araştırmada kullanılan yöntem ve tekniklere yer verilmiştir. Aynı bölümün devamında ise araştırmada kullanılan veri seti ve tanımlayıcı istatistikler; son kısmında ise araştırma bulguları yer almaktadır. Sonuç bölümünde ise elde edilen bulgular ışığında kaynak bilgisinin girişimsel oryantasyon üzerinde etkili olup olmadığı ile ilgili yapılan değerlendirmeler yer almaktadır.

1. Girişimsel Oryantasyon

Girişimci ve girişimcilik kavramları, sosyal bilimlerin hemen her alanında kalkınmayı ve gelişmeyi ifade eden kavramlar olarak ortaya çıkmaktadır. Söz konusu kavramlar hem bireysel hem de toplumsal hayatta önemli bir değer

yaratmaktadır. Bireylerin yeni fırsatları tanıma ve yaratmada diğer bireylere göre daha yetenekli olma nedenleri ile yeni fikirleri gerçekleştirmeleri ve kendi işlerini yapabilmelerine ilişkin nedenleri açıklamakta bu kavramlar dikkat çekmiştir (Börü, 2006: 1).

Girişimcilik kavramı, geleneksel girişimcilik modellerinden davranışsal girişimcilik modellerine geçiş ile birlikte değişime uğramıştır. Bu değişimle ile girişimcilik kavramı bireysel düzeyden işletme seviyesine taşınmıştır. Literatürde, bu duruma örnek oluşturabilecek çalışmalar bulunmaktadır.

Örneğin; Mintzberg (1973), işletmede değişimi başlatan ve tasarlayan girişimcinin rolünü tanımlayarak girişimciliği bireysel düzeyde ele almıştır. Girişimcilik kavramını işletme boyutunda tanımlayan Covin & Slevin (1991) ise işletme seviyesinde girişimciliği; işletmenin risk alma eğilimi, rekabetçi agresiflikte davranma eğilimi, proaktiflik, sürekli ürün-pazar ve teknolojik yenilik yapma gibi eylemler ile temsil edilen stratejik bir duruş olduğunu ifade etmiştir. Yaptığı bu tanımlama ile Covin & Slevin (1991), Miller (1983)'ın girişimcilik tanımını dikkate almıştır. Miller (1983)'a göre girişimci bir işletme; ürün pazarlama yeniliği ile uğraşan, riskli girişimler üstlenen, proaktif yeniliklerde ilk önce davranan bir işletmedir. Aynı zamanda Stevenson & Gumpert (1985), Quinn (1985), Stevenson & Jarillo (1990), Naman & Slevin (1993) gibi bazı araştırmacılar da girişimcilik bakış açısını tüm işletmeyi kapsayacak şekilde genişletmiştir.

Benzer şekilde işletme seviyesinde girişimcilikle ilgili tanımlamalar yapan Peterson & Berger (1971) çalışmasında çalkantılı piyasalarla başa çıkabilmek için büyük kuruluşların kullandığı bir strateji olarak girişimciliği ifade ederken; Miller (1983: 770) işletmelerin büyümesi ve karmaşıklaşması ile birlikte örgütsel yenilenme, yenilik, risk alma ve yeni fırsatları takip etme ihtiyacının olduğunu vurgulamıştır. Pinchot (1985: 3-4) ise hızlı ekonomik ve teknolojik değişimlerin yaşanması ile birlikte, girişimcilik ruhu olan ve bunu kullanabilen işletmelerin önemli rekabet avantajına sahip olacaklarını belirtmiş ve girişimcilik ruhunu kullanma yöntemi olarak da mevcut işletme içindeki girişimciliği ifade eden iç girişimcilik kavramını ileri sürmüştür.

Mevcut işletme içinde veya dışında meydana gelen işletme yaratma, yenileme veya yenilik davranışları olarak girişimciliği ifade eden Sharma & Chrisman (1999: 17), girişimciliği bağımsız girişimcilik ve bir işletme içindeki girişimcilik diğer bir ifadeyle işletme girişimciliği olarak ele almıştır.

Bağımsız girişimcilikle bir bireyin veya grubun mevcut işletmeden bağımsız bir şekilde hareket ederek yeni bir işletme yaratma sürecini kasteden Sharma & Chrisman (1999: 18), işletme girişimciliğini bir birey veya grubun mevcut işletme ile ilişkili olarak yeni bir işletme yaratma veya o işletme içinde yenilik yapma ya da yenilenmeyi teşvik etme süreci olarak ifade etmiştir.

Stratejik yönetim literatüründe; yenilik yapmak, risk almak ve yeni girişim fırsatlarını takip etmek için stratejik liderler ve örgüt kültürünün güçlü bir şekilde bir araya getirildiği işletmelerde işletme girişimciliğinin başarılı olduğuna yer verilmektedir (Dess & Lumpkin, 2005: 147). En yalın anlatım

biçimiyle girişimcilik özelliklerinin işletme kültürüne yansımaları, "girişimsel oryantasyon" olarak kavramlaştırılmaktadır.

Stratejik yönetim literatüründen ortaya çıkmış bir kavram olan girişimsel oryantasyon, girişimci karar ve eylemleri için temel sağlayan politika ve uygulamaları temsil etmektedir. Bu nedenle, bu kavram karar alıcıların işletmenin örgütsel amacına karar verebilmek, vizyonunu devam ettirebilmek ve rekabet avantajını yaratabilmek için kullandığı girişimci strateji yapma süreci olarak görülebilir (Rauch, vd., 2009: 763).

Girişimsel oryantasyon kavramının ortaya çıkışı Child (1972), Mintzberg (1973), Khandwall (1977), Miles ve Snow (1978) gibi strateji araştırmaları alanında yer alan çalışmalara dayandırılabilir. Mintzberg (1973) ile Miles ve Snow (1978) çalışmalarında girişimsel oryantasyon kavramını kullanmamakta; ancak girişimci işletmelerden bahsetmektedir. Söz konusu çalışmalarda girişimci işletmeler, ilk olarak girişimci işletmeler daha sonrasında ise fırsatçı işletmeler olarak ifade edilmektedir. Miller (1983) ise daha önce belirtilen girişimci işletme tanımında, Mintzberg (1973) ile Miles ve Snow (1978)'un çalışmalarındaki tanıma ilave yapmıştır. Her üç çalışma da girişimsel oryantasyon kavramı ayrı bir kavram olarak tanımlanmamış; girişimci işletme tanımları içerisinde girişimsel oryantasyona ilişkin çeşitli özelliklere yer verilmiştir.

Girişimsel oryantasyon ile ilgili yapılan tanımlardan girişimsel oryantasyon kavramının çok boyutlu bir süreci kapsadığını söylemek mümkündür. Özellikle, Miller (1983)'ün yenilikçilik, risk alma ve proaktiflik boyutları çerçevesinde yapmış olduğu girişimcilik tanımında yer alan üç önemli özellik bulunmaktadır. Bu özellikler; (i) yenilikçilik, (ii) risk alma ve (iii) proaktiflik olup, girişimsel oryantasyonun boyutlarını göstermektedir. Söz konusu boyutlar konunun devamında açıklanmaktadır.

Yenilikçilik

Girişim sürecinde yeniliğin rolünü ilk olarak vurgulayanlar arasında yer alan klasik iktisatçı Schumpeter, girişimcilik yaklaşımlarına yenilikçilik kavramını getirmiştir. Schumpeter aynı zamanda, yaratıcı yıkım ve yeni kombinasyonlar terimlerinin yeni girişim yaratma ve girişimcilik süreçlerinin temeli olduğunu ifade etmiştir (Boehm, 2007: 73).

Lumpkin & Dess (1996: 142) de yenilikçiliğin yeni ürünler, hizmetler ve teknolojik süreçlerle sonuçlanabilen yeni fikirler, yenilik, deneyim ve yaratıcı süreçlerin bir işletme tarafından desteklenme eğilimini gösterdiğini belirtmiştir. Yenilikçilik, mevcut teknoloji ve uygulamalardan ayrılma ve mevcut durumun ötesinde girişim yapma isteğini belirtmektedir.

Risk Alma

Risk alma, girişimin başarılı olup olmayacağını bilmeden hareket etme ve girişim fırsatı yakalama eğilimini ifade etmektedir. İşletme girişimciliği yoluyla başarılı olabilmek için, işletmelerin geçmişte kullandığı metot ve ürünlerden vazgeçmesi gerekse bile daha riskli alternatifler üstlenmesi gerekmektedir (Dess & Lumpkin, 2005: 152).

Baird & Thomas (1985: 232), risk alma boyutuna bilinmeyene girişim yapmak, varlıkların büyük bir bölümünü işlemek ve ağır borçlanma olmak üzere üç farklı özelliği içeren bir açıklama getirmiştir. Yazarların tanımında risk alma boyutunun belirsiz ortamlardaki girişimler için bilinmeyene girişerek, daha fazla borçlanarak veya önemli kaynakları işleyerek cesur eylemler gerçekleştirmeyi içerdiği söylenebilir (Rauch, vd., 2009: 763). Böylece işletmeler yüksek borç seviyelerini varsayarak, işletme kaynaklarının büyük bir miktarını işleyerek, yeni pazarlara yeni ürünler sunarak ve keşfedilmemiş teknolojilere yatırım yaparak yüksek finansal getiri elde edebilmektedir (Dess & Lumpkin, 2005: 152).

Proaktiflik

Proaktiflik, yeni ürün ve hizmetlerin sunumu ile nitelendirilen bir fırsat arayışı, ileriye dönük bir bakış açısı olup; gelecekteki talep beklentisiyle hareket etme ve yenilikçilikle bağlantılı bir kavramdır (Diefenbach, 2011: 15).

Miller & Friesen (1978: 923) proaktifliği; yeni ürünler, teknolojiler ve yönetim teknikleri sunarak çevreyi şekillendirmek ile bağdaştırmıştır. Lumpkin & Dess (1996)'e göre proaktiflik, bir işletmenin yeni girişim sürecinde pazar fırsatları ile nasıl ilgili olduğunu ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle; proaktif olmak, trendleri etkileyerek ya da talep yaratarak çevreyi şekillendirmek için fırsatçı bir şekilde davranmaktır. Dolayısıyla proaktiflikte, bir işletmenin rakiplerinden önce davranması, öncü olması, çevreyi şekillendirmesi ön plana çıkmaktadır.

Bunun yanında, Miller (1983) bir işletmenin girişimci olabilmesi için yenilikçilik, risk alma ve proaktiflik boyutlarının tümünün bir işletmede bulunması gerektiğini düşünmektedir. Ancak literatürde, girişimsel oryantasyon boyutlarının birlikte ya da ayrı bir şekilde analiz edilmesi gerektiği ile ilgili düşünceler yer almaktadır. Örneğin; Lumpkin & Dess (1996), bağımsız bir şekilde hareket eğilimi (otonomi) ve rakiplerine karşı saldırgan olma eğilimi (rekabetçi agresiflik) boyutlarını Miller (1983)'ın kavramsallaştırmasına ilave etmiştir. Ayrıca Lumpkin & Dess (1996: 137), önerdikleri girişimsel oryantasyon boyutlarının bağımsız bir şekilde çevresel ve örgütsel bağlamda değişebileceğini savunmaktadır.

Literatürde; Quinn (1985), Morris & Paul (1987), Covin & Slevin (1988; 1991), Miles & Arnold (1991), Zahra (1993a), Naman & Slevin (1993), Sayles & Steward (1995), Chadwick (1998), Davis (2007), Diefenbach (2011), Smith (2011), Slevin & Terjesen (2011), Chen, vd., (2012), Clausen & Korneliussen (2012), Soininen, vd., (2012), Runyan, vd., (2012), Anderson & Eshima (2013), Kreiser, vd., (2013) gibi birçok araştırma Miller (1983)'ın önerdiği yenilikçilik, risk alma ve proaktiflik boyutlarını içeren kavramsallaştırmasını temel alan bir yaklaşım benimsemiştir. Bir işletmenin yenilikçilik, risk alma ve proaktiflik boyutlarının temel girişimcilik süreçlerini oluşturması ve bu boyutların bir işletmede bir arada yer alması gerektiği düşünüldüğünden, bu çalışmada da Miller (1983)'ın kavramsallaştırması dikkate alınmaktadır.

2. Kaynak Bilgisi

Bireylerin sahip olduğu ve işletmelerde bulunan bilginin kaynak tabanlı yaklaşım, bilgi tabanlı yaklaşım gibi baskın yönetim ve örgüt teorilerinde işletmeler için önemli bir varlık olduğu düşünülmektedir (Zhou, 2010: 4). Literatürde, bilgi kavramı üzerine bilgi tabanlı bakış, bilgi yönetimi, bilgi, açık bilgi, örtük bilgi gibi farklı yaklaşımlar ve sınıflandırmalar yapılmıştır (Akgün, vd., 2009: 21). Açık bilgi kavramını sözcükler, cümleler, sayı ve formüllerle kolay ifade edilebilen nesnel bir bilgi türü olarak açıklayan Rumizen (1998)'e göre örtük bilgi ise, ifade edilmesi zor olan ve deneyimlere dayanan öznel bir bilgi türüdür.

Jasimuddin, vd., (2005: 103-104)'ne göre örtük bilgi, bireylerin zihinlerinde var olmakta ve ona sahip olan bireylerden ayrılmamakta olup, bireylerin geçmişine ve deneyimlerine dayanmaktadır. Bu anlamda literatürde daha fazla dikkat çeken örtük bilgi kavramı köklerini uygulama ve deneyimlerden alan, yetenek uygulamaları aracılığıyla ifade edilebilen, izleme yoluyla eğitim ve yaparak öğrenme şekli ile transfer edilebilen bir kavramdır (Johannessen, vd., 2001: 4-5).

Örtük bilgi kavramı know-how ve yaratıcılık gibi teknik yeteneklerin yanında; inançlar, hayaller ve zihinsel modeller gibi algısal yeteneklere de dayanmaktadır (Akgün, vd., 2009: 23). Örtük bilgi, sürdürülebilir rekabet avantajı sağlama açısından değerli görülebilecek bir kavram olduğundan önem kazanmaktadır. İşletme çalışanlarının örtük bilgileri gibi yetenekleri ve tecrübeleri de işletmelerin performansına katkı sağlamaktadır. Bu noktada, işletme çalışanları işletmeler için değeri yüksek çalışanlar olup, onların benzersizliği örtük bilgilerine ve tecrübelerine dayanmaktadır (Jafari, vd., 2013: 380).

Bireyler sahip oldukları bilgiler çerçevesinde girişimci fırsatları daha kolay tanımlayabilmekte ve keşfedebilmektedir. Örneğin; piyasada müşteri, üretici veya tedarikçi olarak daha önce çalışmış olan bir kişi, yeni bir teknolojinin pazarı nasıl etkileyebileceği hakkında daha önce var olmayan bir bilgiye sahip olabilmektedir. Girişimcinin yeni teknolojideki bir fırsatı tanıma yeteneği de, yeni teknolojinin ürün veya hizmet yaratmak için nasıl kullanılabilir olduğu hakkındaki ön bilgisiyle geliştirilebilmektedir (Shane, 2000: 451-452).

Örtük bilgi, bireyin yeteneklerine ve becerisine dayanmakta iken, çalışanların daha önceden sahip olduğu ön bilgi ise deneyimler sonucu elde edilmektedir. Aynı zamanda örtük bilginin deneyimler sonucu zihinde oluşan bilgiyi de ifade etmesi, bireyin tecrübe kazandıkça yeteneğinin gelişeceği anlamına gelmektedir.

İşletmelerin rekabet avantajlarını beyin gücü ve entelektüel sermayesinden elde ettikleri kabul edilmeye başlanmıştır (Jafari, vd., 2013: 376). Stewart (1991: 47)'a göre entelektüel sermaye, işletmeye piyasada rekabet avantajı sağlayan, işletme çalışanlarının işletmenin faaliyetleri sırasında kullandığı bilgileri ve sahip oldukları becerileri, yaratıcılıkları ve deneyimleridir.

Entelektüel sermayenin unsurlarından biri olan insan sermayesi, çalışanların işletmeye farklı özellikler kattığı bilgisinin, yeteneğinin ve uzmanlığının bir karması olan insan faktörünü temsil etmekte olup, çalışanların sahip oldukları bilgi, yetenek ve deneyimlerin değerini göstermektedir (Bontis, vd., 1999: 393).

Bireysel bilgiye sahip nitelikli çalışanların işletme içinde muhafaza edilmesi küresel rekabet ve talebi artırmaktadır. Bilgi işçileri olarak da adlandırılan nitelikli çalışanlar beceri, yetenek ve yetkinlikleri ile işletme performansını desteklemede önemli rol oynayan örgütsel yeteneklerdir (Jafari, vd., 2013: 376).

İşletme çalışanlarının işletme kaynakları ile etkileşimi aracılığıyla kaynak hizmetlerini öğrendiklerinde kaynak bilgisi ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla işletme çalışanlarının işletme kaynaklarının kullanımları, işlevleri, hizmetleri, nitelikleri yani kaynak özelliklerini öğrendiğinde kaynak bilgisi oluşmaktadır (Foss & Foss, 2008: 193).

Kaynak bilgisi, deneyimseldir ve tecrübeye dayanmaktadır. Kor, vd., (2007)'ne göre kaynak bilgisi, girişimci fırsatları keşfetmek için bir mekanizmadır. Diğer bir ifadeyle; kaynak bilgisine sahip olan girişimciler girişimci fırsatları daha kolay keşfedebilmekte ve yaratabilmektedir.

Bireylerin farklı bilgi ve yeteneklere sahip olduğunu ve bu farklılıklarla girişimcilerin farklı girişimci fırsatları keşfettiğini ve yarattığını savunan subjektivist girişimcilik teorisi de kaynak bilgisini içermektedir (Kor, vd., 2007). Kaynak bilgisi, hem ön bilgi hem de subjektivist girişimcilik teorisi altındaki kaynak heterojenliğinin rolünü açıklamaktadır. Kirzner (1973)'a göre; subjektif kaynak bilgisi diğer bir ifade ile çalışanların kendilerine özgü sahip olduğu kaynak bilgisi işletme kaynaklarının mevcut kullanımı ve mevcut kaynak stokları ile neyi başarmanın mümkün olduğunun analiz edilmesine olanak tanımaktadır.

3. Girişimsel Oryantasyonun Kaynak Bilgisi Kavramı ile İlişkisi

Kaynak bilgisi, girişimcilik fırsatlarının fark edilmesinde önemli bir role sahiptir. Girişimcilik fırsatları ise yenilikçilik, proaktiflik ve risk alma mekanizmaları aracılığıyla hayata geçirilmektedir. Bu bilgi ışığında kaynak bilgisi ile girişimsel oryantasyon arasındaki ilişki; girişimcilik fırsatlarının fark edilmesi noktasında kurulabilir.

Ekonomik teori ve geleneksel görüş açısından, girişimsel oryantasyon için kaynaklar önemli olmaktadır. Ekonomik teori bakış açısından girişimsel oryantasyon rakip yatırım fırsatları arasında mevcut kaynakların yeniden tahsis edilmesini diğer bir ifadeyle eski kaynaklar, yeni kaynaklar, yeni pazarlar, yeni dağıtım kanalları, yeni ürün veya hizmetlerin yeni kombinasyonlarını gerektirmektedir.

Geleneksel girişimsel oryantasyon görüşü (Child, 1972; Covin & Slevin, 1991; Sharfman, vd., 1988; Vesper, 1980; Yasai-Ardekani, 1986) ise girişimsel oryantasyonu belirlemede kaynakların önemini vurgulamaktadır. Covin & Slevin (1991), Kirchoff (1994), Penrose (1959) gibi araştırmacılar kaynak eksikliğinin sadece büyümeyi kısıtlamadığını; aynı zamanda büyümeye yol açan girişimci faaliyetleri de sınırladığını ifade etmektedir.

Kaynak sahipli girişimcilik süreci için sınırlayıcı ve riskli olabileceğinden; girişimcilikle ilgili yeni görüşler belirten araştırmacılar (Stevenson, 1985; Starr & MacMillan, 1990; Chandler & Hanks, 1994) için yeterli görülmemekte ve kaynaklara erişimin veya kaynak bulunabilirliğinin de önemli olduğu belirtilmektedir.

Bruno & Tyebjee (1982) de kaynak bulunabilirliğinin ve kaynaklara erişimin özellikle yüksek büyüme potansiyeli olan işletmelerin girişimsel oryantasyonunu teşvik eden önemli olduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla, kaynaklara erişememe veya kaynakların bulunabilirliği, işletme seviyesinde girişimsel oryantasyonun önemli bir kısıtı veya kolaylaştırıcısı olarak görülmektedir.

Kaynak bilgisi ile girişimsel oryantasyon arasındaki ilişki ise subjektivist girişimcilik teorisine dayandırılabilir. Subjektivist girişimcilik teorisine göre; kaynak bilgisi işletmenin çalışanları tarafından yaratılmaktadır. Best (1990) de söz konusu teori ile tutarlı bir şekilde, işletmenin sahip olduğu kaynaklardan değer yaratılması ile işletme çalışanlarının bilgisi arasında güçlü bir ilişki olduğunu ifade etmektedir.

Kaynak bilgisi ile girişimsel oryantasyon arasındaki ilişki üzerinde işletmenin kültürü de oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla işletmeler bilginin önemli bir işletme kaynağı olduğunun farkında olmalı diğer bir ifadeyle bilgi tabanlı bakış açısına sahip olmalıdır. İşletmeler girişimcilik ve yenilik vasıtasıyla bir rekabet aracı olarak bilgiyi yaratmakta, sürdürmekte ve uygulamaktadır (Kazanjian, vd., 2002: 176).

Özetle, işletme çalışanlarının işletme kaynakları ile etkileşiminden doğan deneyimsel bir sonuç olan kaynak bilgisi, girişimcilik fırsatlarının belirlenmesi açısından gerekli ortamın yaratılmasına olanak sağlamaktadır. Kaynak bilgisi, işletme çalışanlarının mevcut kaynakların yeni değer yaratma sürecinde yeniden nasıl şekillendirilebileceği veya düzenlenebileceğini düşünmelerini sağlayabilmektedir. Buradan hareketle, kurum kültürünün bilgi tabanlı bakış açısına sahip olduğunu varsaydığımızda işletmenin sahip olduğu kaynak bilgisi düzeyi ile girişimsel oryantasyon arasında pozitif yönlü bir ilişkinin var olması beklenilebilir.

4. Kaynak Bilgisi ve Girişimsel Oryantasyon Arasındaki İlişkinin Analizi

Bu bölüm altında girişimsel oryantasyon ile işletmelerin kaynak bilgisi arasında ilişki olup olmadığı sorusuna cevap aranmıştır.

4.1. Çalışmanın Kapsamı

Çalışmada araştırma sorusuna Türkiye’de faaliyet gösteren ve Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksi’nde yer alan 20 şirkete ait 2010–2014 yılları arasını kapsayan yıllık faaliyet raporları üzerinden cevap aranmıştır. Çalışmanın modelinde yer alan her bir değişken için toplam 100 adet (20 şirket * 5 yıl) veriden yararlanılmıştır.

İşletmenin girişimsel oryantasyon seviyesi belirlenirken faaliyet raporlarında mümkün olduğunca açık, fazla ve yanıltıcı olmayan ifadelerin yer alması, çok önemlidir. Çalışmanın kapsamı belirlenirken Kurumsal Yönetim Endeksi’ne dahil olan şirketlerin kamuoyuna daha açık ve daha doğru bilgi açıkladığı varsayılmıştır.

Finans alanında faaliyet gösteren şirketler ve gayrimenkul yatırım ortaklıkları çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. Söz konusu şirketlerin çalışma kapsamı dışında bırakılmasının iki temel nedeni bulunmaktadır. İlk olarak, söz konusu şirketlerin başka alanlarda faaliyet göstermeleri Kanunlar ile yasaklanmıştır. Dolayısıyla iç girişimcilik alanında yapılacak deneysel çalışmalara bu şirketlerin dahil edilmesi elde edilecek bulgularda sapmalara neden olacaktır. İkinci olarak; söz konusu şirketlerin finansal tabloları farklı formatta hazırlanmakta ve araştırma kapsamında gerekli olacak muhasebe verilerine ulaşamamaktadır. Bu durum, çalışma modelinde kullanılacak değişkenlerin hesaplanması açısından sorun yaratmaktadır.

Çalışmamızda,

- (i) finansal raporlar Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP)’nun resmi internet sitesinden (<http://www.kap.gov.tr/yay/ek/index.aspx>),
- (ii) çalışmada yer alan şirketlere ait faaliyet raporları şirketlerin resmi internet sitelerinden, temin edilmiştir.

4.2. Çalışmanın Hipotezleri

Çalışmanın temel öngörüsü; girişimsel oryantasyon olgusunun gelişmesinde kaynak bilgisinin önemli bir faktör olduğudur. Bu öngörü çerçevesinde cevaplanmak istenen araştırma sorusu aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

Araştırma Sorusu: İşletmelerin sahip olduğu kaynak bilgisi, işletmenin girişimsel oryantasyon derecesi üzerinde etkili midir?

Kaynak bilgisi, girişimcilik fırsatlarının fark edilmesinde önemli bir role sahiptir. Kaynak bilgisi ile girişimsel oryantasyon arasındaki ilişki girişimcilik fırsatlarının fark edilmesi üzerinden şekillenmektedir. İşletme çalışanlarının sahip olduğu kaynak bilgisi; işletme kaynaklarının kapasitesi, özellikleri ve karakteristikleri ile ilgili daha zengin bir anlayış sağlamaktadır. Yeni girişimcilik fırsatlarının belirlenmesi noktasında anlayış farkı gerekli ortamın oluşmasına olanak tanımaktadır (Foss & Foss, 2008). Diğer bir ifade ile kaynak bilgisi; işletmenin sahip olduğu kaynaklar ile halihazırda ne yapıldığı ve söz konusu kaynaklar ile ne yapmanın mümkün olduğunun analiz edilmesine olanak tanımakta ve girişimci keşif için fırsat sunmaktadır (Ardichvili, vd., 2003: 111). Bu bilgiler ışığında işletmenin sahip olduğu kaynak bilgisi ile

itobiad

“İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi”
“Journal of the Human and Social Sciences Researches”

Cilt: 5, Sayı: 8
Volume: 5, Issue: 8
2016

işletmenin girişimsel oryantasyon derecesi arasındaki ilişkinin analiz edilmesi için aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur.

H₁: İşletmenin sahip olduğu kaynak bilgisinin, işletmenin girişimsel oryantasyon derecesi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi vardır.

4.3. Araştırma Modeli

Araştırma sorusu dikkate alınarak hazırlanan hipotezin test edilmesi için araştırma modeli oluşturulmuştur. Hipotezin test edilebilmesi için girişimsel oryantasyon derecesinin bağımlı değişken; kaynak bilgisinin ise bağımsız değişken olarak ele alındığı regresyon modeli kullanılabilir. İşletmenin sahip olduğu örgütsel bolluğun, firma büyüklüğünün ve aktif karlılık oranının da girişimsel oryantasyon derecesi üzerinde önemli birer faktör olduğu düşünülmektedir, örgütsel bolluk, firma büyüklüğü ve aktif karlılığı değişkenleri modele kontrol değişkeni olarak eklenmiştir. Hipotezlerin test edilmesi için kurulan model aşağıdaki gibi gösterilebilir.

$$GO_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 KB_{it} + \alpha_2 ÖB_{it} + \alpha_3 FB_{it} + \alpha_4 AK_{it} + \epsilon_{it}$$

<i>GO</i>	<i>Girişimsel Oryantasyon</i>	<i>FB</i>	<i>Firma Büyüklüğü</i>
<i>KB</i>	<i>Kaynak Bilgisi</i>	<i>AK</i>	<i>Aktif Karlılık Oranı</i>
<i>ÖB</i>	<i>Örgütsel Bolluk</i>	<i>ε_{it}</i>	<i>Hata terimi</i>

Kaynak bilgisi değişkeninin işletmenin girişimsel oryantasyon derecesi üzerinde etkili olup olmadığına ise α_1 katsayısına bakılarak karar verilebilir. Modelin çözümünden elde edilen α_1 katsayısının istatistiksel olarak anlamlı olması durumunda H_1 hipotezi kabul edilecektir. Diğer bir ifadeyle; kaynak bilgisi değişkenine ilişkin olarak elde edilen α_1 katsayısının istatistiksel olarak anlamlı olması, işletmenin sahip olduğu kaynak bilgisinin girişimsel oryantasyon derecesi üzerinde etkili olduğuna işaret etmektedir. Elde edilen α_1 katsayısının pozitif (negatif) olması, kaynak bilgisindeki artışın işletmenin girişimsel oryantasyon derecesini artırdığı (azalttığı) şeklinde yorumlanacaktır.

4.4. Modelde Kullanılan Değişkenlerin Elde Edilmesi

Bu başlık altında, araştırma modelinde kullanılan değişkenler ve değişkenlerin nasıl elde edildiğine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

4.4.1. Girişimsel Oryantasyon

Girişimsel oryantasyon değişkeninin belirlenmesinde kullanılan ve çalışmada uygulanan yöntem olan içerik analizi yöntemi, işletmelerin faaliyet raporlarının incelenmesini kapsamaktadır. Stratejik yönetim araştırmacıları, çok kapsamlı araştırma akışları içindeki elde edilmesi zor verileri toplamak için içerik analizine güvenmektedir. Bu çalışmada girişimsel oryantasyon değişkeni çalışma kapsamındaki işletmelerin faaliyet raporlarından içerik analizi yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Hem girişimcilik literatüründe sıklıkla kullanılması hem de geçerliliğe ve güvenilirliğe sahip olması

nedeniyle bu çalışmada, girişimsel oryantasyonun belirlenmesi için Short, vd., (2010) tarafından oluşturulan kodlama listesi kullanılmıştır. Kodlama listesi Ek'te sunulmaktadır. Girişimsel oryantasyon değişkeni, bir içerik analizi yöntemi olan "kelime kullanım sıklığı" tekniği aracılığıyla hesaplanmıştır. İçerik analizi yöntemi, söyleşiler, açık uçlu anket cevapları, şirket raporları, makaleler gibi nitel verileri analiz etmeye yarayan Nvivo 10 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Öncelikle, girişimsel oryantasyon boyutunun her bir boyutu için belirlenen kelimelerin faaliyet raporları içerisindeki toplam kullanım sıklıkları (sayısal olarak) her bir şirket ve her bir yıl için ayrı ayrı belirlenmiştir. Sonrasında, her bir boyuta ilişkin kelimelerin toplam kullanım sayısı, faaliyet raporundaki toplam kelime sayısına oranlanmış ve yüzde olarak ifade edilmiştir. Son aşamada ise tüm boyutlara ilişkin yüzdeler toplanarak her bir işletme ve her bir yıl için ayrı ayrı girişimsel oryantasyon değeri elde edilmiştir. Elde edilen girişimsel oryantasyon değeri, işletmelerin yıllar itibarıyla girişimsel oryantasyon derecesindeki değişimi incelemek ve diğer işletmeler ile kıyaslamak amacıyla gösterge görevi üstlenmektedir.

4.4.2. Kaynak Bilgisi

Anderson (2010), kaynak bilgisi değişkenini ölçmek için Gram-Schmidt ortogonalleştirilmesi (dikgenleştirme) yöntemini önermektedir. Anderson (2010) kaynak bilgisi değişkenini; toplam varlık verimliliğine karşı dikgenleştirilmiş çalışan verimliliği olarak ölçmektedir. Dikgenleştirme yöntemi bir veri setinden başka bir veri setinin etkisinin dışlanması ile yeni bir veri setinin elde edilmesine olanak tanıyan bir yöntemdir. Bu yöntemle dikgenleştirilmiş iki değişken arasındaki korelasyon ortadan kalkmaktadır. Diğer bir ifade ile dikgenleştirme yöntemi kullanıldığında iki veya daha fazla değişken arasındaki ortak varyans ortadan kaldırılmakta ve diğer değişken ya da değişkenlerin etkisinden arındırılmış yeni bir değişken yaratılmaktadır (Golub & Loan, 1996).

$$\text{Çalışan Verimliliği Oranı} = \frac{\text{Satış Hasılatı}}{\text{Çalışan Sayısı}} \quad (1)$$

$$\text{Varlık Verimliliği} = \frac{\text{Satış Hasılatı}}{\text{Toplam Varlıklar}} \quad (2)$$

Anderson (2010), dikgenleştirme yöntemi ile çalışan verimliliği oranını varlıkların hasılat yaratma potansiyelinden arındırılmış ve kaynak bilgisi değişkenini elde etmiştir.

4.4.3. Örgütsel Bolluk

Bourgeois & Singh (1983)'in çalışmasında, örgütsel bolluk; (i) mevcut bolluk, (ii) iyileştirilebilir bolluk ve (iii) potansiyel bolluk olmak üzere üç boyutta ele alınmaktadır. Bu çalışmada örgütsel bolluk kontrol değişkeni olarak dikkate alındığından her üç bolluk türünün toplanması ile elde edilmiştir.

Bütün bu bilgiler ışığında, Bromiley (1991), Cheng & Kesner (1997), Chiu & Liaw (2009), Alessandri, vd., (2014), Gürkan (2016) ile benzer şekilde bu

çalışmada da işletmelerin cari oranı, mevcut bolluğun göstergesi olarak kabul edilmiştir. Çalışmada cari oran, her bir işletme ve her bir yıl için ayrı ayrı Eşitlik 3'deki gibi hesaplanmıştır.

$$\text{Mevcut Bolluk} = \frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}} \quad (3)$$

Bu çalışmada iyileştirilebilir bolluk değişkeni, Bourgeois & Singh (1983), Miller & Leiblein (1996), Reuer & Leiblein (2000)'in çalışmalarına uygun şekilde, Eşitlik 4'teki gibi hesaplanmıştır.

$$\text{İyileştirilebilir Bolluk} = \frac{\text{Ticari Alacaklar}}{\text{Satışlar}} + \frac{\text{Stoklar}}{\text{Satışlar}} + \frac{\text{Pazarlama ve Yönetim Giderleri}}{\text{Satışlar}} \quad (4)$$

Bir işletmenin öz kaynaklarının toplam yabancı kaynaklarına oranı olarak ifade edilen borçlanma katsayısının, literatürde potansiyel bolluk olarak kullanıldığı görülmektedir. Cheng & Kesner (1997), Chiu & Liaw (2009), Lin & Liu (2012), Lin (2014), Alessandri, vd., (2014) çalışmalarına benzer şekilde bu çalışmada örgütsel bolluk Eşitlik 5'teki gibi hesaplanmıştır.

$$\text{Potansiyel Bolluk} = \frac{\text{Özkaynaklar}}{\text{Toplam Yabancı Kaynaklar}} \quad (5)$$

4.4.4. Firma Büyüklüğü

Firma büyüklüğünün gerek girişimsel oryantasyon üzerinde gerekse de bağımsız değişkenler üzerinde etkisi olabileceği düşüncesi ile firma büyüklüğü araştırma modeline kontrol değişkeni olarak ilave edilmiştir. Çalışmada firma büyüklüğü değişkeni, işletmenin özkaynaklarının logaritması ile hesaplanmıştır.

4.4.5. Aktif Karlılığı

Çalışmada işletmenin finansal performansı ise aktif karlılık oranı vasıtasıyla hesaplanmıştır. Aktif karlılık oranı, dönem karının toplam varlıklara oranlanması ile Eşitlik 6'da görüldüğü gibi elde edilmektedir.

$$\text{Aktif Karlılık Oranı} = \frac{\text{Dönem Karı}}{\text{Toplam Varlıklar}} \quad (6)$$

4.5. Analiz Yöntemi ve Bulgular

Araştırmanın veri seti hem farklı işletmelere hem de farklı yıllara ait verileri kapsadığı için araştırmanın yöntemi panel veri tahmin yöntemi olarak belirlenmiştir. Araştırma modelinin çözümü ve panel veri analizine ilişkin varsayımlardan sapmaların tespiti için Stata 11 paket programı kullanılmıştır.

Değişkenlere ait zaman serilerinde trend bulunması durumunda, ilişki gerçek olarak değil, "sahte regresyon" şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Bundan dolayı, regresyonun gerçek ve yanıltıcı bir ilişkiden hangisini ifade ettiğinin anlaşılması için zaman serisi verilerinin durağan olup olmadıklarına bakılması gerekmektedir (Tari, 2010: 374). Hem zaman boyutu hem de kesit veri boyutunun kısa olması nedeniyle analize dahil edilen değişkenlere ait serilerin durağanlıklarının tespitinde, ADF-Fisher Ki-Kare ve PP-Fisher Ki-

Kare birim kök testleri uygulanmıştır. Yapılan birim kök testlerinin sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 1: Değişkenlere Ait Tanımlayıcı İstatistikler

	GO	KB	ÖB	FB	AKO
Ortalama	2,12	1,00	4,03	7,44	0,05
Medyan	2,00	0,27	3,11	6,81	0,06
Maksimum	3,54	3,23	20,64	9,34	0,23
Minimum	1,16	1,40	1,29	6,05	-0,22
Std. Sap.	0,53	1,00	3,67	1,10	0,08
Çarpıklık	0,45	0,92	3,19	0,30	-0,28
Basıklık	2,67	3,53	13,26	1,42	4,23
Gözlem Sayısı	100	100	100	100	100

GO = Girişimsel Oryantasyon
KB = Kaynak Bilgisi
AKO = Aktif Karlılık Oranı

ÖB = Örgütsel Bolluk
FB = Firma Büyüklüğü

Tablo 2’de yer alan Fisher ADF ve Fisher PP birim kök testlerindeki sonuçlara dayanarak tüm serilerin durağan oldukları tespit edilmiştir. Bu tespit doğrultusunda, söz konusu seriler ile yapılan analizlerde “sahte regresyon” sorununun olmayacağı varsayılabilir.

Tablo 2: Değişkenlere Ait Birim Kök Testi Sonuçları

		GO	KB	ÖB	FB	AKO
SABİT	ADF	48,240	50,477	54,08	53,762***	83,251
	Fisher	[0,171]	[0,123]	[0,068]	[0,072]	[0,000]
	PP	56,216**	59,437**	68,01**	71,496	110,897
	Fisher	[0,042]	[0,022]	[0,021]	[0,002]	[0,000]
SABİT VE TREND	ADF	52,015***	52,469***	39,93	45,644	71,434
	Fisher	[0,092]	[0,084]	[0,473]	[0,249]	[0,002]
	PP Fisher	78,366*	90,029*	70,81*	65,494	105,898
		[0,000]	[0,000]	[0,002]	[0,007]	[0,000]

Notlar: Fisher ADF ve Fisher PP testleri için parantez içindeki rakamlar ADF-Fisher ve PP-Fisher χ^2 istatistiklerine ilişkin p değerleridir. *, ** ve *** sembolleri değişkenlerin sırasıyla %1, %5 ve %10 önem düzeyinde durağan olduğunu göstermektedir.

itobiad

“İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi”
“Journal of the Human and Social Sciences Researches”

Cilt: 5, Sayı: 8
Volume: 5, Issue: 8
2016

Modelin çözümüne geçmeden önce, modelin hata terimlerinde varsayımdan sapmalar olarak nitelendirilen otokorelasyon, değişen varyans ve kesitsel bağımlılığın var olup olmadığının tespiti için araştırma yapılması gerekmektedir. Çünkü modelde otokorelasyon, değişen varyans ve yatay kesitsel bağımlılığın olması durumunda modelden elde edilen tahminler yanıltıcı sonuçlar doğurup, gerçek katsayı değerlerini yansıtmayabilir. Bu yüzden regresyon modelinde ilk önce birinci dereceden otoregresif (AR1) sürecin olup olmadığı test edilmiştir. Modelin hata terimlerinde otokorelasyonun olup olmadığını tespit etmek için Wooldridge (2002) tarafından geliştirilen panel veri otokorelasyon testi kullanılmıştır. Regresyon modelinde, otokorelasyon testinden sonra değişen varyansın mevcut olup olmadığı Breusch ve Pagan (1980) tarafından geliştirilen Breusch-Pagan LM panel değişen varyans testi ile ölçülmüştür. Panel veri modellerinde, otokorelasyon ve değişen varyans sorunları tespit edildikten sonra yatay kesitsel bağımlılık probleminin test edilmesi gerekmektedir. Yatay kesit birimlerinin birbirinden bağımsız olma varsayımından sapma olarak nitelendirilen yatay kesitsel bağımlılık, hata terimlerinin gözlenemeyen faktörleri içermesi nedeniyle tahminlerin tutarsız ve yanıltıcı olmasına sebebiyet vermektedir. Yatay kesitsel bağımlılık, Pesaran CD Testi ile incelenmiştir.

Model'deki otokorelasyon, değişen varyans ve yatay kesitsel bağımlılık Driscoll-Kraay standart hataları kullanılarak düzeltilmiş ve bu yöntemle elde edilen regresyon sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Model'den elde edilen bulgulara göre; kaynak bilgisi değişkeni ile girişimsel oryantasyon arasında %1 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif (doğru yönlü) bir ilişki bulunmuştur. Kaynak bilgisi değişkenine ilişkin Model'den tahmin edilen katsayı (0,25) göz önünde bulundurulduğunda, kaynak bilgisindeki bir birimlik artış (azalış) işletmelerin girişimsel oryantasyon derecesinde yaklaşık olarak 0,25 birimlik yükselişe (azalışa) neden olmaktadır. Elde edilen bu sonuç, subjektivist girişimcilik teorisyenlerini destekler niteliktedir. Subjektivist girişimcilik teorisine göre kaynak bilgisi girişimcilik davranışını pozitif bir şekilde etkilemektedir.

Tablo 3: Model Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Katsayı	t Değeri	Olasılık Değeri
Sabit Terim #	2,26*	15,19	[0,000]
1. Kaynak Bilgisi	0,25*	14,61	[0,000]
2. Örgütsek Bolluk	-0,03*	-6,40	[0,000]
3. Firma Büyüklüğü	-0,01	-0,28	[0,782]
4. Aktif Karlılık Oranı	0,54*	3,56	[0,000]
R ²	0,328		
F Değeri	31979,99		[0,000]
Gözlem Sayısı	100		

* %1 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlılığı belirtmektedir.

** %5 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlılığı belirtmektedir.

Kontrol değişkeni olarak modele eklenen örgütsel bolluk ve aktif karlılık değişkenlerinin de işletmenin girişimsel oryantasyon derecesi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Buna karşılık incelenen dönem ve araştırma kapsamındaki işletmeler için firma büyüklüğü ile işletmenin girişimsel oryantasyon derecesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki elde edilememiştir.

Model'in tahmin edilen F değeri ve bu değere ilişkin olarak ortaya çıkan olasılık değeri [0,000] modelin bir bütün olarak geçerli olduğunu göstermektedir. Başka bir ifade ile Model'in tahmini katsayılarına güvenilerek değerlendirme yapmak mümkündür.

Model'in R^2 değeri, modelde yer alan bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki açıklama gücünü göstermektedir. Bu bilgiye göre; Model'de hesaplanan R^2 değeri (0,328) temel alınarak, kaynak bilgisi ve örgütsel bolluk işletmelerin girişimsel oryantasyondaki değişikliğin yaklaşık olarak %33'ünü açıklamaktadır.

Modelden elde edilen bulgular topluca değerlendirildiğinde araştırma kapsamındaki işletmeler açısından incelenen dönemde işletmelerin sahip olduğu kaynak bilgisinin, örgütsel bolluğun ve aktif karlılığının işletmelerin girişimsel oryantasyon derecesi üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç

Girişimsel oryantasyon, karar alıcıların işletmenin örgütsel amacına karar verebilmek, vizyonunu devam ettirebilmek ve rekabet avantajını yaratabilmek için kullandığı bir girişim sürecidir. Yeni girişimlerin oluşumunu sağlayan süreçler, uygulamalar, yöntemler ve karar alma faaliyetlerini içeren girişimsel oryantasyon, işletmeleri girişimcilik faaliyetlerine yönelten bir anlayışı tanımlamaktadır. Girişimsel oryantasyon, işletme içerisinde zamanla oluşan ve şekillenen bir sürecin ürünüdür ve sürekli olarak evrilmeye devam etmektedir. Girişimsel oryantasyonun şekillenme süreci zarfında, işletme içi ve işletme dışı birçok faktörün işletmenin girişimsel oryantasyon derecesi üzerinde etkili olacağı söylenebilir.

Bu çalışmada, "İşletmelerin sahip olduğu kaynak bilgisi, işletmenin girişimsel oryantasyon derecesi üzerinde etkili midir?" sorusuna cevap aranmıştır. Çalışmada, araştırma sorusuna Türkiye'de faaliyet gösteren ve Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksi'nde yer alan 20 şirkete ait 2010-2014 yılları arasını kapsayan yıllık faaliyet raporları üzerinden cevap aranmıştır. Araştırma sorusu temel alınarak hazırlanan hipotezlerin test edilebilmesi için girişimsel oryantasyon derecesinin bağımlı değişken; kaynak bilgisinin ise bağımsız değişken olarak ele alındığı regresyon modeli kullanılmıştır.

Kaynak bilgisi, işletme çalışanlarının işletmenin sahip olduğu varlıkları kullanabilme kabiliyetini temsil etmektedir. Herhangi bir işletmenin kaynak

itobiad

"İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi"
"Journal of the Human and Social Sciences Researches"

Cilt: 5, Sayı: 8
Volume: 5, Issue: 8
2016

bilgisinin yüksek olması, o işletmenin diğer işletmelere göre mevcut varlıklarından yenilik çıkartabilmesini daha olası kılmaktadır. Önceki bölümlerde de değinildiği üzere çalışanlar işletme varlıklarına ne kadar fazla hakimse o varlıklarından yeni varlıklar yaratma noktasında da o kadar başarılı olmaktadır. Bu bilgi ışığında işletmenin kaynak bilgisi arttıkça girişimsel oryantasyon derecesinin de yükselmesi beklenilebilir. Araştırma modelinden elde edilen bulgu, bu beklentiyi doğrulamaktadır. Elde edilen bulgu, Anderson (2010)'ın çalışmasıyla tutarlı olarak, kaynak bilgisi ile girişimsel oryantasyon arasında doğru yönlü bir ilişkinin istatistiksel olarak var olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda Foss & Foss (2008), Ardichvili, vd., (2003) gibi araştırmacılara göre de; işletmelerin çalışanlarının kaynak bilgisini artırmaya yönelik tutum ve kararları işletmenin girişimsel oryantasyon derecesine olumlu katkı yapmaktadır.

İşletmelerin sahip olduğu kaynak bilgisindeki artışın girişimsel oryantasyon seviyesine olumlu yansıdığı bulgusuna dayanarak, işletmelerin girişimciliğe yönelebilmeleri için çalışanlarına yatırım yapmaları faydalı görülmektedir.

Çalışmada, araştırma sorusu tek bir dönem yerine birden fazla döneme ait verilerden yararlanılarak yanıt aranmıştır. Bu açıdan çalışmanın girişimsel oryantasyon literatürüne yöntemsel olarak farklılık kazandıracağı düşünülmektedir.

Modelin çözümünden elde edilen bulgular ve bulgulara dayanılarak yapılan yorumlamalar çalışmanın kısıtları göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir. Çalışma kapsamı, Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksi altında işlem gören 20 işletme ile sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla, farklı işletmeler veya farklı ülkelerin sermaye piyasası üzerine yapılacak benzer çalışmalar, farklı sonuçların ortaya çıkmasını sağlayabilir. Ayrıca, bu çalışma, işletmenin sahip olduğu kaynak bilgisinin işletmenin girişimsel oryantasyon derecesi üzerinde etkili olup olmadığı sorusuna odaklanmıştır. İşletme dışındaki çevresel faktörlerin girişimsel oryantasyon üzerindeki etkilerini araştırmaya yönelik gelecekte yapılacak çalışmaların literatürü zenginleştireceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akgün, A.E., Keskin, H. & Günsel, A. (2009). *Bilgi yönetimi ve öğrenen örgütler*. Ankara: Eflatun Yayınevi.
- Alessandri, T., Cerrato, D. & Depperu, D. (2014). Organizational slack, experience, and acquisition behavior across varying economic environments. *Management Decision*, 52 (5), 967-982.
- Anderson, B.S., Covin, J.G. & Slevin, D.P. (2009). Understanding the relationship between entrepreneurial orientation and strategic learning capability: An empirical investigation. *Strategic Entrepreneurship Journal*, 3, 218-240.
- Anderson, B.S. (2010). *Resource knowledge, organizational slack, and entrepreneurial orientatiton*. Indiana University, USA.

- Anderson, B.S. & Eshima, Y. (2013). The influence of firm age and intangible resources on the relationship between entrepreneurial orientation and firm growth among Japanese SMEs. *Journal of Business Venturing*, 28, 413-429.
- Anderson, B.S., Kreiser, P.M., Kuratko, D.F., Hornsby, J.S. & Eshima, Y. (2015). Reconceptualizing entrepreneurial orientation. *Strategic Management Journal*, 36, 1579-1596.
- Ardichvili, A., Cardozo, R. & Ray, S. (2003). A theory of entrepreneurial opportunity identification and development. *Journal of Business Venturing*, 18, 105-123.
- Aşikoğlu, R., Kurt, M. & Özcan, K. (2008). *Entelektüel sermaye teori, uygulama ve yeni perspektifler*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Baird, I.S. & Thomas, H. (1985). Toward a contingency model of strategic risk taking. *The Academy of Management Review*, 10 (2), 230-243.
- Barringer, B.R. & Bluedorn, A.C. (1999). The relationship between corporate entrepreneurship and strategic management. *Strategic Management Journal*, 20 (5), 421-444.
- Best, M. (1990). *The new competition: Institutions of industrial restructuring*. MA: Harvard University Press.
- Boehm, J. (2007). *Entrepreneurial orientation in academia*. Frankfurt/Main: Gabler Edition.
- Bontis, N., Dragonetti, N.C., Jacobsen, K. & Roos, G. (1999). The knowledge toolbox: A review of the tools available to measure and manage intangible resources. *European Management Journal*, 17 (4), 391-402.
- Bourgeois, L.J. & Singh, J.V. (1983). Organizational slack and political behavior among top management teams. *Academy of Management Proceedings*, 43-47.
- Börü, D. (2006). *Girişimcilik eğilimi-Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü öğrencileri üzerine bir araştırma*. İstanbul: Golden Print Ofset Basım ve Yayın Hizmetleri.
- Breusch, T. & Pagan, A. (1980). The lagrange multiplier test and its applications to model specification in econometrics. *Review of Economic Studies*, 47, 239-253.
- Bromiley, P. (1991). Testing a causal model of corporate risk taking and performance. *Academy of Management Journal*, 34 (1), 37-59.
- Brown, T.E. (1996). *Resource orientation, entrepreneurial orientation and growth: How the perception of resource availability affects small firm growth*. The State University of New Jersey, Newark, New Jersey.
- Bruno, A.V. & Tyebjee, T.T. (1982). *The environment for entrepreneurship*. NJ: Prentice-Hall.

- Callaghan, C.W. & Venter, R. (2011). An investigation of the entrepreneurial orientation, context and entrepreneurial performance of inner-city johannesburg street traders. *Southern African Business Review*, 15 (1), 28-48.
- Chadwick, K.H. (1998). *An empirical analysis of the relationship among entrepreneurial orientation, organizational culture and firm performance*. College of Administration and Business Louisiana Tech University, USA.
- Chandler, G.N. & Hanks, S.H. (1994). Market attractiveness, resource-based capabilities, venture strategies and venture performance. *Journal of Business Venturing*, 9 (4), 331-349.
- Chen, Y.-C., Li, P.-C. & Evans, K.R. (2012). Effects of interaction and entrepreneurial orientation on organizational performance: Insights into market driven and market driving. *Industrial Marketing Management*, 41, 1019-1034.
- Cheng, J.L.C. & Kesner, I.F. (1997). Organizational slack and response to environmental shifts: The impact of resource allocation patterns. *Journal of Management*, 23 (1), 1-18.
- Child, J. (1972). Organization structure, environment and performance: The role of strategic choice. *Sociology*, 6 (1), 1-22.
- Chiu, Y.-C. & Liaw, Y.-C. (2009). Organizational slack: Is more or less better?. *Journal of Organizational Change Management*, 22 (3), 321-342.
- Clausen, T. & Korneliusen, T. (2012). The relationship between entrepreneurial orientation and speed to the market: The case of incubator firms in Norway. *Technovation*, 32, 560-567.
- Covin, J.G. & Slevin, D.P. (1988). The influence of organization structure on the utility of an entrepreneurial top management style. *Journal of Management*, 25 (3), 217-234.
- Covin, J.G. & Slevin, D.P. (1989). Strategic management of small firms in hostile and benign environments. *Strategic Management Journal*, 10 (1), 75-87.
- Covin, J.G. & Slevin, D.P. (1991). A conceptual model of entrepreneurship as firm behavior. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 16, 7-24.
- Covin, J.G. & Lumpkin, G.T. (2011). Entrepreneurial orientation theory and research: Reflections on a needed construct. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 35 (5), 855-872.
- Davis, J.L. (2007). *Firm-level entrepreneurship and performance: An examination and extension of relationships and measurements of the entrepreneurial orientation construct*. The University of Texas at Arlington, USA.
- Dess, G.G. & Lumpkin, G.T. (2005). The role of entrepreneurial orientation in stimulating effective corporate entrepreneurship. *Academy of Management Executive*, 19 (1), 147-156.
- Diefenbach, F.E. (2011). *Entrepreneurship in the Public Sector*. Heidelberg: Gabler Publication.

- Drucker, P.F. (1985). *Innovation and Entrepreneurship*. New York: Harper&Row.
- Foss, K. & Foss, N.J. (2008). Understanding opportunity discovery and sustainable advantage: The role of transaction costs and property rights. *Strategic Entrepreneurship Journal*, 2 (3), 191-207.
- Golub, G.H. & Loan, C.F.V. (1996). *Matrix Computations*. Baltimore and London: Johns Hopkins University Press.
- Gupta, V.K. (2015). Construction of entrepreneurial orientation: Dispute, demand and dare. *New England Journal of Entrepreneurship*, 18 (1), 87-89.
- Gürkan, S., Gökbulut, R.İ. & Çolak, N. (2015). Entelektüel katma değer katsayısı bileşenlerinin işletmelerin finansal performansı üzerindeki etkisi. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (2), 45-64.
- Gürkan, N. (2016). *Örgütlerde kaynak bilgisi ve örgütsel bolluğun girişimsel oryantasyon üzerindeki etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Bülent Ecevit Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Hayton, J.C. (2005). Promoting corporate entrepreneurship through human resource management practices: A review of empirical research. *Human Resource Management Review*, 15, 21-41.
- Holmqvist, M. (2004). Experiential learning processes of exploitation and exploration within and between organizations: An empirical study of product development. *Organization Science*, 15 (1), 70-81.
- Jafari, M., Akhavan, P. & Nourizadeh, M. (2013). Classification of human resources based on measurement of tacit knowledge: An empirical study in Iran. *Journal of Management Development*, 32 (4), 376-403.
- Jasimuddin, S.M., Klein, J.H. & Connell, C. (2005). The paradox of using tacit and explicit knowledge: Strategies to face dilemmas. *Management Decision*, 43 (1), 102-112.
- Johannessen, J.-A., Olaisen, J. & Olsen, B. (2001). Mismanagement of tacit knowledge: The importance of tacit knowledge, the danger of information technology, and what to do about it. *International Journal of Information Management*, 21, 3-20.
- Josien, L.S. (2008). *Antecedents of entrepreneurial orientation: A contingency approach*. College of Business Louisiana Tech University, USA.
- KAP (2016). <http://www.kap.gov.tr/yay/ek/index.aspx>, (Erişim Tarihi: 03.02.2016).
- Kazanjian, R.K., Drazin, R. & Glynn, M.A. (2002). Implementing strategies for corporate entrepreneurship: A knowledge-based perspective. M.A. Hitt, R.D. Ireland, S.M. Camp, and D.L. Sexton (Eds), *Strategic Entrepreneurship: Creating a New Mindset*, UK: Blackwell.

- Khandwalla, P.N. (1977). *The design of organizations*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Kirchhoff, B.A. (1994). *Entrepreneurship and dynamic capitalism: The economics of business firm formation and growth*. Conn.: Praeger, Westport.
- Kirzner, I.M. (1973). *Competition and entrepreneurship*. London: University of Chicago Press.
- Kor, Y.Y., Mahoney, J.T. & Michael, S.C. (2007). Resources, capabilities and entrepreneurial perceptions. *Journal of Management Studies*, 44 (7), 1187-1212.
- Kreiser, P.M., Marino, L.D., Kuratko, D.F. & Weaver, K.M. (2013). Disaggregating entrepreneurial orientation: The non-linear impact of innovativeness, proactiveness and risk-taking on SME performance. *Small Business Economics*, 40 (2), 273-291.
- Lin, W.-T. & Liu, Y. (2012). Successor characteristics, organisational slack, and change in the degree of firm internationalisation. *International Business Review*, 21, 89-101.
- Lin, W.-T. (2014). How do managers decide on internationalization processes? The role of organizational slack and performance feedback. *Journal of World Business*, 49, 396-408.
- Lumpkin, G.T. & Dess, G.G. (1996). Clarifying the entrepreneurial orientation construct and linking it to performance. *The Academy of Management Review*, 21 (1), 135-172.
- Lyon, D.W., Lumpkin, G.T. & Dess, G.G. (2000). Enhancing entrepreneurial orientation research: Operationalizing and measuring a key strategic decision making process. *Journal of Management*, 26 (5), 1055-1085.
- Miles, R.E. & Snow, C.C. (1978). *Organizational strategy, structure and process*, New York: McGraw –Hill.
- Miles, M.P. & Arnold, D.R. (1991). The relationship between marketing orientation and entrepreneurial orientation. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 15 (4), 49-65.
- Miller, D. & Friesen, P.H. (1978). Archetypes of strategy formulation. *Management Science*, 24 (9), 921-933.
- Miller, D. (1983). The correlates of entrepreneurship in three types of firms. *Management Science*, 29 (7), 770-791.
- Miller, K.D. & Leiblén, M.J. (1996). Corporate risk-return relations: Risk variability versus downside risk. *Academy of Management Journal*, 39 (1), 91-122.
- Mintzberg, H. (1973). *The nature of managerial work*. New York: Harper and Row.
- Morris, M.H. & Paul, G.W. (1987). The relationship between entrepreneurship and marketing in established firms. *Journal of Business Venturing*, 2 (3), 247-259.

- Naman, J.L. & Slevin, D.P. (1993). Entrepreneurship and the concept of fit: a model and empirical tests. *Strategic Management Journal*, 14 (2), 137-153.
- Öztürk, O. (2004). Entelektüel sermaye – I. *Vergi Sorunları Dergisi*, 192, 88-104.
- Penrose, E.T. (1959). *The theory of the growth of the firm*. New York: John Wiley&Sons.
- Peterson, R.A. & Berger, D. (1971). Entrepreneurship in organizations: Evidence from the popular music industry. *Administrative Science Quarterly*, 16 (1), 97-106.
- Pinchot, G. (1985). *Intrapreneuring: Why you don't have to leave the corporation to become an entrepreneur*. NY: Harper&Row.
- Quinn, J.B. (1985). Managing innovation: Controlled chaos. *Harvard Business Review*, 63 (3), 73-84.
- Rauch, A., Wiklund, J., Lumpkin G.T. & Frese, M. (2009). Entrepreneurial orientation and business performance: An assessment of past research and suggestions for the future. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33 (3), 761-787.
- Reuer, J.J. & Leiblein, M.J. (2000). Downside risk implications of multinationality and international joint ventures. *Academy of Management Journal*, 43 (2), 203-214.
- Roberts, S.L. (2010). *Entrepreneurial orientation: An investigation into the ecology of "EO" measures*. The University of Texas at Arlington, USA.
- Rumizen, M.C. (1998). Report on the second comparative study of knowledge creation conference. *Journal of Knowledge Management*, 2 (1), 77-82.
- Runyan, R.C., Ge, B., Dong, B. & Swinney, J.L. (2012). Entrepreneurial orientation in cross-cultural research: Assessing measurement invariance in the construct. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 36 (4), 819-836.
- Sayles, L.R. & Steward, A. (1995). Belated recognition for work flow entrepreneurs: A case of selective perception and amnesia in management thought. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 19 (3), 7-23.
- Shane, S. (2000). Prior knowledge and the discovery of entrepreneurial opportunities. *Organizational Science*, 11 (4), 448-469.
- Sharfman, M.P., Wolf, G., Chase, R.B. & Tansik, D.A. (1988). Antecedents of organizational slack. *Academy of Management Review*, 13 (4), 601-614.
- Sharma, P. & Chrisman, J.J. (1999). Toward a reconciliation of the definitional issues in the field of corporate entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 23 (3), 11-27.
- Short, J.C., Broberg, J.C., Coglisier, C.C. & Brigham, K.H. (2010). Construct validation using Computer-Aided Text Analysis (CATA)- An illustration using entrepreneurial orientation. *Organizational Research Methods*, 13 (2), 320-347.

- Slevin, D.P. & Terjesen, S.A. (2011). Entrepreneurial orientation: Reviewing three papers and implications for further theoretical and methodological development. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 35 (5), 973-987.
- Smith, M.R. (2011). *Initial development and validation of the entrepreneurial orientation profile inventory*. Kansas State University, Manhattan.
- Soininen, J., Martikainen, M., Puumalainen, K. & Kylaheiko, K. (2012). Entrepreneurial orientation: Growth and profitability of Finnish small- and medium-sized enterprises. *International Journal of Production Economics*, 140, 614-621.
- Starr, J.A. & MacMillan, I.C. (1990). Resource cooptation via social contracting for new ventures. *Strategic Management Journal*, 11 (5), 79-92.
- Stevenson, H.H. (1985). *A new paradigm for entrepreneurial management*. Boston: HBR Press.
- Stevenson, H.H. & Gumpert, D.E. (1985). The heart of entrepreneurship. *Harvard Business Review*, 63 (2), 85-94.
- Stevenson, H.H. & Jarillo, J.C. (1990). A paradigm of entrepreneurship: Entrepreneurial management. *Strategic Management Journal*, 11 (5), 17-27.
- Stewart, T. (1991). Brainpower: How intellectual capital is becoming America's most valuable asset. *Fortune Magazine*, 11, 44-60.
- Tarı, R. (2010). *Ekonometri* (6. Baskı). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Todorovic, Z.W. (2004). *The entrepreneurial orientation of university departments and its relationship to the incidence of commercial activity*. Canada: The University of Waterloo.
- Vesper, K.H. (1980). *New venture strategies*. NJ: Prentice-Hall.
- Wooldridge, J. (2002). *Econometric analysis of cross section and panel data*. London: The MIT Press.
- Yasai-Ardekani, M. (1986). Structural adaptations to environments. *Academy of Management Review*, 11 (1), 9-21.
- Zahra, S.A. (1993a). A conceptual model of entrepreneurship as firm behavior: A critique and extension. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 17 (4), 5-22.
- Zahra, S.A. (1993b). Environment, corporate entrepreneurship and financial performance: A taxonomic approach. *Journal of Business Venturing*, 8, 319-340.
- Zhou, H. (2010). *Knowledge, entrepreneurship and performance: Evidence from country-level and firm-level studies*. Erasmus University Rotterdam Erasmus Research Institute of Management, Shanghai.

Ekler

Ek Girişimsel Oryantasyon Boyutları için Kelime Listeleri

Girişimsel Oryantasyon Boyutları	İçerik Analizi Kelimeleri
Yenilikçilik	açık fikirli, adapte etmek, akademi, akıllı, amaçlamak, araştırmak, arzulamak, becerikli, büyüme, canlandırmak, değişiklik yapmak, değişim, desteklemek, devrim, dönüştürmek, eğitim, farklılık yaratmak, fikir, geliştirmek, geliştirmek, gerçekleştirmek, girişim, hayal etmek, hayal gücü, hedeflemek, icat etmek, ilerleme, inovasyon, iyileştirme, kalite, keşfetmek, lisans, markalaşmak, misyon, modern, mükemmellik, nitelikli, orijinal, öncü, özgün, özgürlük tanımak, teşvik etmek, proje, patent, rekabetçi, sürdürülebilirlik, teknopark, teşvik etmek, verimlilik, vizyon, yaratıcı, yaratmak, yeni yatırım, yenilikçi, yenilik, yetenekli.
Proaktiflik	anket, analiz etmek, beklemek, beklenti, bulgu, değerlendirmek, gösterge, gözlemlemek, incelemek, irdelemek, olasılık, oryantasyon, ölçmek, önceden görmek, öngörmek, önlem almak, önlemek, proaktif, saptamak, senaryo, sezmek, sorgulamak, soruşturmak, strateji, tahmin etmek, takip etmek, tehlike, teşhis etmek, ummak, uyumlaştırmak, zannetmek.
Risk Alma	atak, atılgan, atılım, azimli, belirsiz, cesur, cüret etmek, değişken, fırsat, getiri, iddialı, istikrarsız, korkusuz, meydan okumak, öngörülemez, risk, speküle etmek, şans, tehlike.

